

HÁLÓZATI RENDSZEREK
ÉS SZOLGÁLTATÁSOK
TANSZÉK

Budapest,
2023.05.16.

SZÁMÍTÓGÉP ARCHITEKTÚRÁK

Védelem

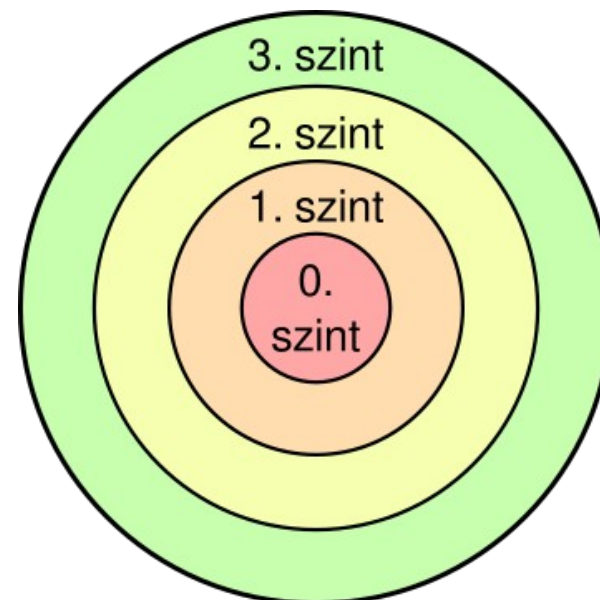
Horváth Gábor, Belső Zoltán

BME Hálózati Rendszerek és Szolgáltatások Tanszék

ghorvath@hit.bme.hu, belso@hit.bme.hu

- Cél:
 - **A rendszer működésének, integritásának garantálása**
- Akkor is, ha hibás, vagy rosszindulatú
 - Taszkok,
 - Hardverekvannak a rendszerben!
- Védelem = korlátozás
 - Taszkok korlátozása:
 - Más taszk vagy op. rendszer adatait ne érje el
 - Más taszk vagy op. rendszer privát függvényeit ne hívja
 - Ne kommunikáljon perifériával az op. rendszert megkerülve
 - Hardver korlátozása:
 - DMA-val ne firkálja össze a memóriát

- Privilegiumi szint = mennyi jogosultsága van egy taszknak
 - =0: a lehető legtöbb
 - Minél nagyobb, annál kevesebb
 - Min. 2 kell belőle (pl. x86-nak 4 van)
- Mit befolyásol?
 - A taszk milyen utasításokat használhat
 - Milyen memóriaterületet érhet el
 - Milyen függvényeket hívhat meg
 - Milyen perifériákat használhat

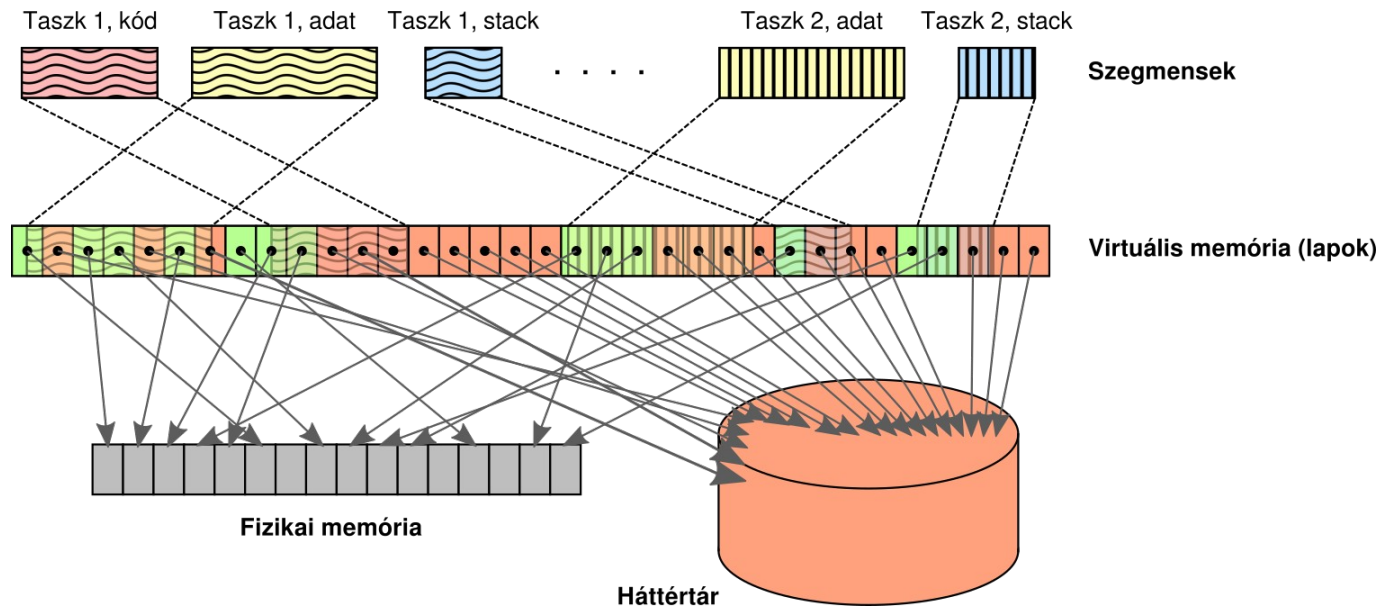

Memóriavédelem

- Mi az a szegmensszervezés?
 - Logikailag egybetartozó objektumok
 - A virtuális memóriában
 - bárhol kezdődhetnek
 - folytonosak
 - változó hosszúak
- **Kétlépcsős címfordítás**
 - Szegmens → virtuális memória (szegmensleíró tábla)
 - Virtuális memória → fizikai memória (laptábla)

- Mi az a szegmensszervezés?

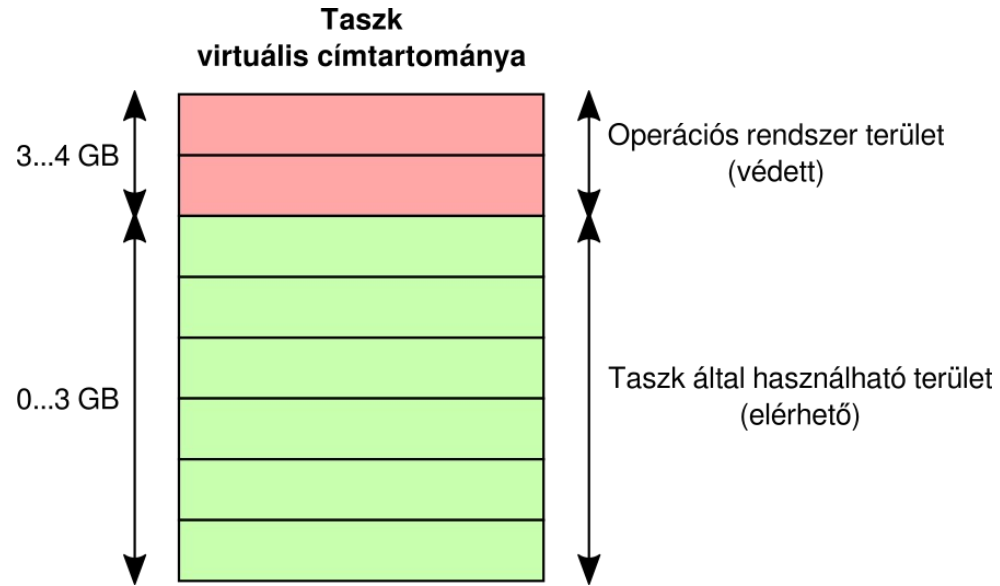

- Szegmensen belül: közeli címzés / ugrás
- Szegmenseken át: távoli címzés / ugrás
- X86 / 32 bites mód: taszkonként 3 szegmens:
 - Kód / adat / stack
 - Windows/linux nem használja
- X86 / 64 biten: gyakorlatilag megszűnt

- Memóriavédelem alapja: **címtér elkülönítés**
 - Minden taszk és az op. rendszer külön szegmensben
- Privilegiumi szintek:
 - Minden taszknak van
 - Minden szegmensnek van → szegmensleíróban
- Védelmi szabályok memóriaműveletekre:
 - Taszk PL ↔ elérni kívánt szegmens PL összehasonlítása
 - **Egyenlő vagy kevésbé privilegizált szegmens írható/olvasható**
 - **Magasabban privilegizált szegmens nem érhető el**
- Ha sérül a szabály:
 - Operációs rendszer megkapja a vezérlést
 - Terminálja a taszkot

- Taszkváltás → laptábla váltás
- Minden taszk külön címteretet kap
 - nem tudja elérni mások memóriaterületét!
- Gond: mindig elérhetőnek kell lennie
 - A perifériamegszakításokat lekezelő szubrutinoknak
 - Az operációs rendszer szubrutinjainak (rendszerhívás)
- Megoldás: a címtér kettébontása
 - Alsó rész: a taszké (taszkváltáskor cserélve)
 - Felső rész: az op. rendszeré (állandó)
- Gond: taszk látókörébe került a védendő terület
 - nem firkálhatja össze?
- Megoldás: új bit a laptábla bejegyzésekbe:
 - **User/supervisor bit**
 - Ha =1, a lapot csak az op. rendszer (0. szint) érheti el
 - Ha =0, akkor bárki

- Címtér kettéosztása:

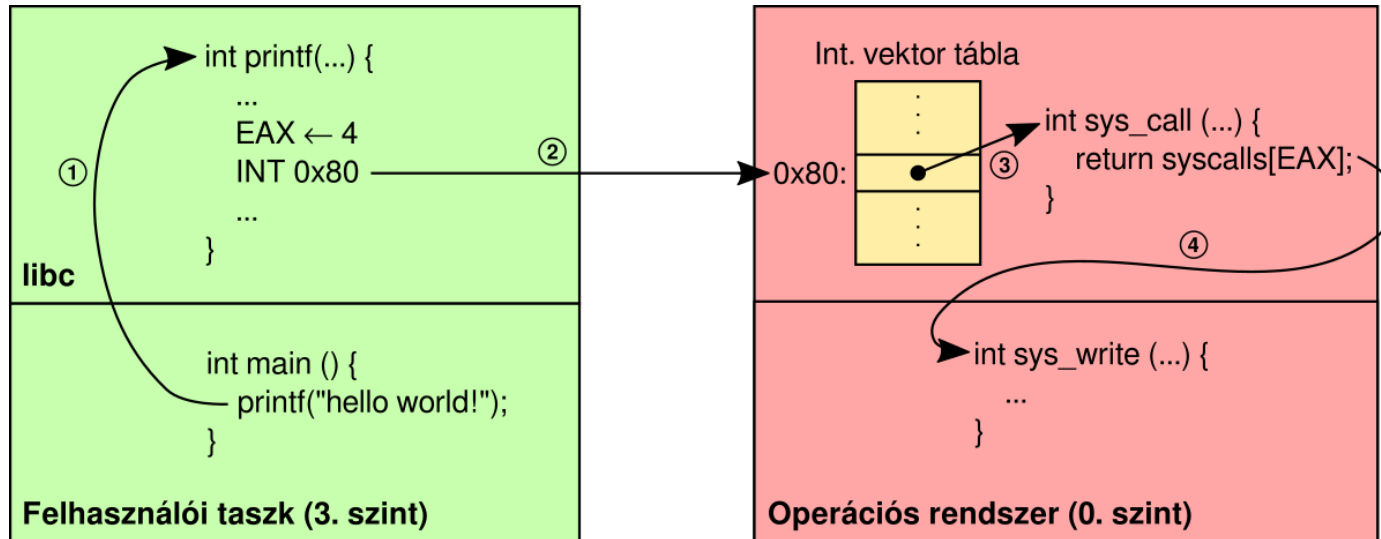
- Windows 32 bit: 2 GB – 2 GB (opcionálisan 3 GB – 1 GB)
- Windows 64 bit: user 8 TB-ot kap
- Linux: kernel fordítási paraméter

A vezérlésátadások ellenőrzése

- Hogy kezeli le az op. rendszer a perifériák eseményeit?
 - **Interruptionokkal**
 - A hardver váltja ki, a CPU egy lábán keresztül
- Hogy kezelje le az op. rendszer a taszkok kéréseit?
 - **Interruptionokkal**
 - A szoftver váltja ki, egy utasítás meghívásával
- Interrupt vektor tábla:
 - Az interruptokat lekezelő szubrutinok kezdőcímei
 - x86: 256 elemű, ARM: 8 elemű
 - Mindet ki lehet váltani szoftveresen is!
 - x86: **INT** utasítás, ARM: **SWI** utasítás
- SW interrupt vs. függvényhívás:
 - Interruptionkor a CPU PL=0-ba kapcsol(hat)!
- Ötlet:
 - Tegyük félre 1-2 megszakítást az op. rendszer hívásai számára!
 - A taszk hívjon interruptot, ha akar valamit
 - Az interrupt PL=0-ba vált, és el tudja érni az op. rendszer területén a kívánt függvényt

- Példa:

- A gyakorlatban:

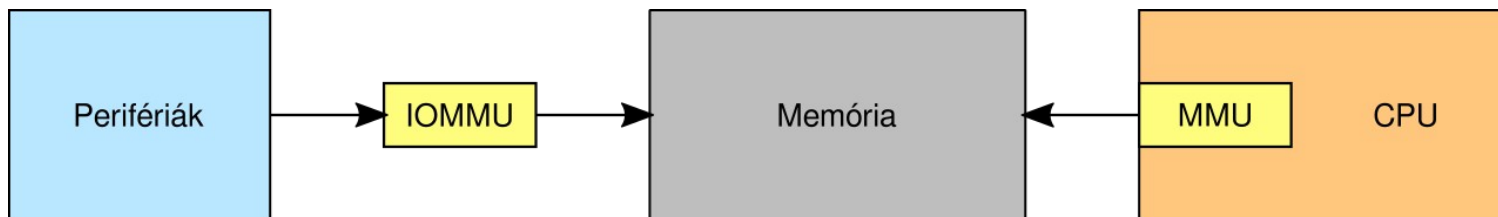
- Régen: Windows: 0x2e-s, Linux: 0x80-as megszakítás
- Most: `sysenter/sysexit` (ugyanaz gyorsabban)

Védelem és a periféria kezelés

- Korlátozni kell a perifériákhoz való hozzáférést
 - Ha rosszul állítja be a taszk, össze DMA-za a memóriát
- Memóriára leképzett perifériakezelés esetén:
 - Az op. rendszer beállítja a „supervisor” bitet arra a területre
- Szeparált I/O utasítások esetén:
 - Az I/O műveletek privilegizálttá tehetők
 - Durva korlátozás, a taszk ki sem adhat I/O utasítást
 - Az elérhető I/O címek felsorolása
 - Finom felbontás, címenként szabályozható

- Memória védelme a taszkokkal szemben:
 - MMU feladata
 - Laptábla bejegyzések védelmi információja alapján
 - Ha egy keretet nem fedünk le lappal → nem érhető el a taszknak
- Memória védelme a perifériákkal szemben:
 - Alapesetben semmi!
 - Fejlett rendszerekben **IOMMU**
 - Perifériák is virtuális címtérben dolgoznak
 - A lapokhoz védelmi információk köthetők

HÁLÓZATI RENDSZEREK
ÉS SZOLGÁLTATÁSOK
TANSZÉK

